

פרשת ויקהל

ל"ה, א'. ויקהל משה את כל עדת בני ישראל.

העגל היה ההפך של מתן תורה, כי במתן תורה [מכילתא פרשת יתרו] אמרו רז"ל: ויחן ישראל כאיש אחד בלב אחד, וכאן אמרו בירושלמי [סנהדרין פ"י הל"ב] כי י"ב עגלים נעשו ואוו לאלהות הרבה¹, והרי מצינו אלהי מואב אלהי אדום וכדומה, והרי רק אלהים אחרים, כלומר כח א' לכל אומה, ולמה אוו לאלהות הרבה, ועל כרחך שבין השבטים עצמן היו חילוקי דעות במי יבחרו ולא באו לידי איחוד ועשה כל שבט אלוה לעצמו, והיינו עגל מיוחד לכל שבט, ולפיכך כשבא משה להזהיר את ישראל על המשכן היתה עבודתו הראשונה להקהיל את העם, כלומר לאחד אותם במקום אחד ולמטרה אחת, ודו"ק.

ל"ה, א'. ויקהל משה².

פירש"י למחרת יום הכיפורים כשירד מן ההר וכו'. באמת מצינו בגמרא [סנהדרין דף כ' ע"ב]: ג' מצוות נצטוו ישראל בכניסתם לא"י, להעמיד להם מלך, ולהכרית זרעו של עמלק ולבנות בית הבחירה, הרי שזה באמת הדבר האחרון שעליהם לעשות, ואילו כאן אנו רואים שמיד שנמחל להם על

מעשה העגל מיד נצטוו על בנין המשכן, ולכאורה יש כאן שינוי בסדר. ונראה שהטעם הוא גופא משום חטא העגל, שאחר שירדו במדרגה והראו שכשהם נמצאים בלי רועה לזמן מועט מיד הם באים לידי מחשבות של עגל וכדומה, מהאי טעמא הוצרכו למשכן, שאם יצטרכו להתפלל להקב"ה שימצאו מקום שיוכלו להתקשר עמו, וכמו שאמר שלמה המלך בתפלתו [מלכים א' ח' פמ"ח]: והתפללו אליך דרך ארצם, ודו"ק.

ל"ה, ג'. לא תבערו אש בכל משבתיכם ביום השבת.

כתב בספורנו רז"ל: אע"פ שהבערה עצמה היא קלקול על הרוב מכל מקום בהיותה כלי לכל המלאכות או לרובן היא אסורה בשבת עכ"ל. ויובן לפ"ז מש"כ הרמב"ם [פ"א מיו"ט הל"ד] דנשתנו הוצאה והבערה משאר מלאכות ביו"ט, ועיין במ"מ ולח"מ שם, ודו"ק³.

ל"ה, כ"ג. וכל איש אשר נמצא אתו תכלת וארגמן ותולעת שני.

מלשון המקרא משמע דבגדי כהונה לא בעי צביעה לשמה, דהרי כתוב בפסוק "כל

1. ענין איור אלוהות הרבה לא נזכר בירושלמי שם אבל הוא בבבלי בסנהדרין [דף ס"ג ע"א], עיי"ש. ועיין רמב"ן לעיל [ל"ב פ"א]: שאוו לאלהות הרבה, כי הם לא ידעו במה יבחרו ואיזה הטוב להם עכ"ל.

2. מפי השמועה.

3. פי', דהרמב"ם שם מחדש דהכלל של "מתוך שהותרה לצורך הותרה נמי שלא לצורך" לגבי היתר מלאכה ביו"ט נאמר רק לגבי הוצאה והבערה ולא בשאר מלאכות. ועיין במ"מ שם שביאר ששאני הבערה משום דנכתב כאן "ביום השבת" משמע דביו"ט שרי, ובלח"מ שם הקשה עליו ודחה דבריו. ורבינו מעורר שמהספורנו אנו רואים טעם חדש מדוע שאני הבערה משאר מלאכות שבת.